

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z PRZYRODY

CELE OCENIANIA UCZNIÓW

Sprawdzanie i ocenianie osiągnięć uczniów przez nauczyciela przyrody ma na celu nie tylko badanie efektywności kształcenia. Do celów oceniania uczniów w edukacji przyrodniczej należą przede wszystkim:

1. **Wspieranie**, poprzez:

- motywowanie uczniów do lepszej nauki i pracy nad sobą,
- stymulowanie i mobilizowanie uczniów do myślenia o swojej przyszłości oraz do podejmowania starań podnoszących jakość edukacji przyrodniczej,
- stworzenie uczniom okazji i szansy osiągnięcia sukcesów edukacyjnych w zakresie przyrody oraz dowartościowanie ich,
- pomoc uczniom w samodzielnym planowaniu własnego rozwoju,
- różnicowanie, wyróżnianie i nagradzanie uczniów.

2. **Prognozowanie**, poprzez:

- zdobywanie informacji o efektywności nauczania przyrody i pracy nauczyciela,
- przewidywanie przyszłych osiągnięć ucznia, wykrywanie potencjalnych umiejętności.

3. **Diagnoza**, poprzez:

- poinformowanie uczniów o poziomie ich osiągnięć edukacyjnych i postępów w nauce,
- zdiagnozowanie potrzeb edukacyjnych uczniów, tj. określenie ich zainteresowań poznawczych i potrzeb w zakresie uczenia się przyrody oraz przyczyn trudności w uczeniu się tego przedmiotu,
- określenie stopnia osiągnięcia standardów wymagań,
- porównanie osiągnięć uczniów różnych klas w szkole,
- dostarczenie rodzicom i opiekunom uczniów oraz nauczycielom informacji o postępach, trudnościach i specjalnych uzdolnieniach uczniów.

4. **Ewaluacja**, poprzez:

- uzyskiwanie informacji o jakości i poziomie osiągnięć oraz pracy edukacyjnej uczniów,
- badanie wyników nauczania oraz ich analiza.

OBSZARY AKTYWNOŚCI PODLEGAJACE OCENIE

Nauczyciel na początku roku szkolnego informuje uczniów i rodziców (opiekunów)

o wymaganiach edukacyjnych wynikających z realizowanego programu nauczania oraz o sposobach sprawdzania osiągnięć uczniów.

Przedmiotowemu systemowi oceniania podlegać będą:

- sprawdziany pisemne,
- kartkówki,
- odpowiedź ustna,
- aktywność na lekcji,
- zadania domowe,
- konkursy szkolne, międzyszkolne, okręgowe i wojewódzkie,
- opieka nad hodowlami prowadzonymi w szkole,
- inne formy pracy pozalekcyjnej (np. udział w programach edukacyjnych i projektach)
- wystawy prac,
- praca w ramach koła zainteresowań.

SPRAWDZANIE I OCENIANIE OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

1. Sprawdziany pisemne po każdym dziale - (testy wyboru, test zadań otwartych i zadania z luką, w których oceniana jest wiedza z danego zakresu, zrozumienie zagadnień, umiejętność logicznego myślenia, poprawność języka, porządek i estetyka zapisu). Każdy sprawdzian

zapowiedziany jest z tygodniowym wyprzedzeniem. Zawiera materiał z opracowanego działu powtórzony i utrwalony na lekcji powtórzeniowej.

2. • Sprawdziany oceniane są punktowo, a następnie przeliczane na skalę procentową odpowiadającą poszczególnym ocenom:
 - 100% punktów i punkty dodatkowe – celujący
 - 100% – 91% – bardzo dobry
 - 90% – 75% – dobry
 - 74% – 51% – dostateczny
 - 50% – 31% – dopuszczający
 - 30% – 0% – niedostateczny
3. Kartkówki - w których sprawdzana jest zawartość merytoryczna wiadomości z trzech ostatnich tematów lekcyjnych. Kartkówki nie muszą być zapowiadane i będą pisane jednokrotnie.
4. Kontrola prowadzenia zeszytu przedmiotowego. Przy kontroli bierze się pod uwagę kompletność wpisów tematów lekcyjnych, notatek i prac domowych, estetykę prowadzenia zeszytu. Nauczyciel poprawia błędy ortograficzne i stylistyczne.
5. Za aktywność na lekcji uczeń może otrzymać plus. Za pięć plusów uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą.
6. Za udział w konkursach uczeń otrzymuje ocenę cząstkową 6.
7. Uczeń dwa razy w semestrze może zgłosić brak przygotowania do lekcji (jeżeli są trzy godziny w tygodniu zajęć) lub raz (przy dwóch godzinach w tygodniu) za wyjątkiem zapowiedzianego sprawdzianu. Fakt ten zostaje odnotowany w dzienniku i nie wpływa na ocenę semestralną lub końcoworoczną. Po wykorzystaniu ustalonego limitu, każdorazowo uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.
8. Uczeń ma prawo poprawić ocenę niedostateczną ze sprawdzianu do dwóch tygodni. W przypadku, gdy uczeń nie pisał sprawdzianu (nieobecność w szkole) zobowiązany jest do jego napisania w terminie ustalonym przez nauczyciela przedmiotu.
9. Nie odpytuje się ucznia po dłuższej nieobecności w szkole, chyba, że uczeń sam zgłosi się do odpowiedzi.
10. Zapisywanie poprawionych ocen w dzienniku. Poprawioną ocenę ze sprawdzianu piszemy w osobnej tabeli.
11. Uczeń przyłapany na ściąganiu podczas pracy pisemnej, otrzymuje ocenę niedostateczną, której nie może poprawić. Za ściąganie uważa się korzystanie z podręcznika, zeszytu i innych materiałów pisanych (ściąg) oraz podpowiedzi innych uczniów.
12. Sprawdzone i ocenione prace pisemne, uczeń otrzymuje do wglądu w dniu otrzymania oceny i jest zobowiązany przynieść pracę podpisaną przez rodzica na najbliższe zajęcia.
13. Na koniec semestru nie przewiduje się żadnych sprawdzianów poprawkowych czy zaliczeniowych.
14. Wszystkie otrzymane przez ucznia oceny są wpisywane do dziennika lekcyjnego oraz do obowiązkowego dzienniczka ucznia.
15. Formy oceniania:
 - Stopień w skali 1 – 6 jest ważony i nosi następującą nazwę: - celujący – 6, - bardzo dobry – 5, - dobry – 4, - dostateczny – 3, - dopuszczający – 2, - niedostateczny – 1;
 - ✓ Waga 1
 - wykonywanie ćwiczeń i zadań praktycznych
 - aktywność na lekcji
 - udział w debatach i dyskusjach
 - analiza i ocena zadań domowych
 - udział w konkursach klasowych
 - praca w grupach
 - zeszyt i ćwiczenia
 - ✓ Waga 2
 - odpowiedzi ustne
 - prace pisemne, kartkówki

- ✓ Waga 3
 - samodzielne przygotowanie i wygłaszanie referatów, prezentacja
 - zadania projektowe
- ✓ Waga 4
 - praca klasowa, sprawdzian
- ✓ Waga 5
 - testy diagnozujące

ZASADY OCENIANIA UCZNIÓW ZE SPECYFICZNYMI TRUDNOSCAMI W NAUCE

Uczniami szkół poza dziećmi zdrowymi są także dzieci z różnymi dysfunkcjami. Dysfunkcje te są przyczyną trudności szkolnych. Należą do nich:

- Dysleksja:
 - zaburzenia funkcji percepcji słuchowej
 - zaburzenia funkcji percepcji wzrokowej
 - zaburzenia orientacji przestrzennej i lateralizacji
 - zaburzenia ruchowe i manualne
- Mózgowe porażenie dziecięce
- Upośledzenia umysłowe
- Zespół nadpobudliwości ruchowej ADHD

Uczniowie z tych grup należą do uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Uczniowie z odchyleniami rozwojowymi i specyficznymi trudnościami w uczeniu się otrzymują z poradni opinie w sprawie dostosowania wymagań edukacyjnych.

Podstawowym celem dostosowania wymagań jest wyrównanie szans edukacyjnych uczniów oraz zapobieganie wtórnym zaburzeniom sfery emocjonalno- motywacyjnej.

Dostosowanie polega na modyfikacji procesu edukacyjnego, umożliwiającej uczniom sprostanie wymaganiom. Obszary dostosowania obejmują:

- warunki procesu edukacyjnego tj. zasady, metody, formy, środki dydaktyczne,
- zewnętrzną organizację nauczania (np. posadzenie ucznia słabo słyszącego w pierwszej ławce),
- warunki sprawdzania poziomu wiedzy i umiejętności (metody i formy sprawdzania i kryteria oceniania).

Wobec uczniów posiadających specyficzne trudności w nauce stosuje następujące zasady oceniania zgodne z zaleceniami poradni zawartymi w orzeczeniu:

- sprawdziany i kartkówki przygotowywane w formie testów,
- uwzględnianie trudności w rozumieniu treści, szczególnie podczas samodzielnej pracy z tekstem,
- w przypadku trudności w redagowaniu wypowiedzi pisemnych uczenie tworzenia schematów pracy,
- podawanie uczniom jasnych kryteriów ocen prac pisemnych/ wiedza, dobór argumentów, logika wywodu, treść, styl, kompozycja itd./,
- przypadku trudności z odczytaniem pracy odpytywanie ucznia ustnie,
- w trakcie rozwiązywania zadań tekstowych sprawdzanie, czy uczeń przeczytał treść zadania i czy prawidłowo je zrozumiał, w razie potrzeby udzielanie dodatkowych wskazówek,
- w czasie sprawdzianów zwiększenie ilość czasu na rozwiązanie zadań, ocenianie toku rozumowania, nawet gdyby ostateczny wynik zadania był błędny (co wynikać może z pomyłek rachunkowych) i odwrotnie – ocenianie dobre, jeśli wynik zadania jest prawidłowy, choćby strategia dojścia do niego była niezbyt jasna, gdyż uczniowie dyslektyczni często prezentują styl dochodzenia do rozwiązania niedostępny innym osobom, będący na wyższym poziomie kompetencji,
- w czasie odpowiedzi ustnych dyskretne wspomaganie, dawanie więcej czasu na przypomnienie, wydobycie z pamięci nazw, terminów, dyskretne naprowadzanie,
- podczas uczenia stosowanie technik skojarzeniowych ułatwiających zapamiętywanie,

- różnicowanie formy sprawdzania wiadomości i umiejętności tak, by ograniczyć ocenianie na podstawie pisemnych odpowiedzi ucznia,
- w związku z dużym problemem w selekcji i wyborze najważniejszych informacji z danego tematu wypisywanie kilka podstawowych pytań, na które uczeń powinien znaleźć odpowiedź czytając dany materiał (przy odpytywaniu prosić o udzielenie na nie odpowiedzi),
- często oceniana jest praca domowa,
- sprawdziany i zadania w miarę możliwości dzielone są na etapy i wykonywane małymi krokami.

SPOSOBY DOSTOSOWANIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH NA LEKCJACH PRZYRODY

Dostosowanie wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia:

1) ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu (dysleksja)

Zaburzenia funkcji słuchowo-językowych:

- naukę **nazw geograficznych, definicji, terminologii z dziedziny biologii chemii i fizyki**, rozłożyć w czasie, często przypominać i utralać,
- nie wrywać do natychmiastowej odpowiedzi, przygotować wcześniej zapowiedzią, że uczeń będzie pytany,
- w trakcie rozwiązywania zadań tekstowych sprawdzać, czy uczeń przeczytał treść zadania i czy prawidłowo ją zrozumiał, w razie potrzeby udzielać dodatkowych wskazówek,
- w czasie sprawdzianów zwiększyć ilość czasu na rozwiązanie zadań,
- można też dać uczniowi do rozwiązania w domu podobne zadania.

Objawy zaburzeń funkcji wzrokowo- przestrzennych, integracji percepcyjno – motorycznej i lateralizacji:

- uwzględniać trudności związane z **czytaniem map, określaniem kierunków, interpretowaniem wykresów i schematów, przestawianiem cyfr, itp.**,
- materiał sprawiający trudność dłużej utralać, dzielić na mniejsze porcje,
- oceniać tok rozumowania, nawet gdyby ostateczny wynik zadania był błędny i odwrotnie – oceniać dobrze, jeśli wynik zadania jest prawidłowy, choćby strategia dojścia do niego była niezbyt jasna, gdyż uczniowie dyslektyczni często prezentują styl dochodzenia do rozwiązania niedostępny innym osobom, będący na wyższym poziomie kompetencji,

2) z odchyleniami rozwojowymi i o sprawności niższej od przeciętnej:

- omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności,
- pozostawianie więcej czasu na jego utrwalenie,
- podawanie poleceń w prostszej formie, unikanie trudnych czy bardzo abstrakcyjnych pojęć,
- częste odwoływanie się do konkretnego przykładu,
- unikanie pytań problemowych, przekrojowych,
- wolniejsze tempo pracy,
- szerokie stosowanie zasady pogłębienia,
- w miarę możliwości odrębne instruowanie dzieci,
- zadawanie do domu tyle, ile dziecko jest w stanie wykonać samodzielnie,
- częste pozytywne motywowanie ucznia.

Lp.	PROBLEM	PROPOZYCJA ROZWIĄZANIA
1.	Uczeń nie potrafi wskazać na mapie ściennej obiektów odnalezionych w atlasie (zmiana płaszczyzny przeniesienia).	<ul style="list-style-type: none"> nie pytać ucznia przy mapie tylko przy atlasie, najlepiej na siedząco umożliwić podczas lekcji dojście do mapy uczniom z dalszych ławek
2.	Kłopoty z czytaniem długiego tekstu.	<ul style="list-style-type: none"> angażujemy różne zmysły w odbiorze wiadomości, gestykułując, pokazując kształty, wyróżnianie innym kolorem (inną czcionką) definicji i ważnych informacji do zapamiętania skracać polecenia jeśli to możliwe zastępować opis filmem lub prezentacją multimedialną
3.	Trudności w rozumieniu dłuższych wypowiedzi słownych i poleceń nauczyciela.	<ul style="list-style-type: none"> stosujemy naprzemienną aktywność /praca nauczyciela, praca ucznia – ćwiczenia w pisaniu, słuchaniu, pokaz / wykorzystywanie zabawnych skojarzeń (podczas prezentacji materiału oraz robienia notatek)

		<ul style="list-style-type: none"> • notatka dwu – trzy zdaniowa
4.	Uczeń myli podobne znaki (np. źle odczytuje mapę).	<ul style="list-style-type: none"> • dać więcej czasu • wykonać z uczniem ćwiczenia w samodzielnym rysowaniu znaków topograficznych • przypominać o sprawdzaniu poprawności odpowiedzi
5.	Trudności w posługiwaniu się mapą i skalą.	<ul style="list-style-type: none"> • zaczynamy od prostych przykładów np. rysunku ławki, zeszytu • wykorzystać mapę topograficzną najbliższej okolicy
6.	Trudności z czytaniem legend na mapie.	<ul style="list-style-type: none"> • zabawa w skojarzenia (znak – opis naturalny)
7.	Zaburzona orientacja na mapie i w terenie.	<ul style="list-style-type: none"> • zabawa w terenie z wykorzystaniem planu
8.	Trudności z rozpoznawaniem i wskazywaniem kierunków stron świata.	<ul style="list-style-type: none"> • stosowanie wierszyków, które ułatwiają zapamiętywanie treści np. Na Ekranie Siedzi Wrona • zaszyfrowane obrazki • zabawa z kierunkami
9.	Trudności z zapamiętywaniem terminologii.	<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzać w nauczaniu metody aktywne, angażujące jak najwięcej zmysłów (ruch, dotyk, wzrok, słuch), używać wielu pomocy dydaktycznych, urozmaicać proces nauczania • w czasie odpowiedzi ustnych dyskretnie wspomagać, dawać więcej czasu na przypomnienie, wydobycie z pamięci nazw, terminów, dyskretnie naprowadzać
10.	Trudności z rysowaniem profilu hipsometrycznego.	<ul style="list-style-type: none"> • wykonać z uczniami model wzniesienia z plasteliny z zaznaczeniem poziomicy i przeniesieniem ich na płaszczyznę
11.	Kłopoty z uczeniem pamięciowym, np. wymienianie po kolei planet Układu Słonecznego.	<ul style="list-style-type: none"> • uczyć metodą skojarzeń (np. Moja Wiecznie Zapracowana Mama Jutro Sama Usmaży Naleśniki- <i>Mercury, Wenus, Ziemia, Mars, Jowisz, Saturn, Uran, Neptun</i>)
12.	Kłopoty z określaniem położenia geograficznego.	<ul style="list-style-type: none"> • krojenie jabłek • rysowanie na globusach indukcyjnych
13.	Trudności z zapamiętywaniem dat, wydarzeń według chronologii i sekwencyjności.	<ul style="list-style-type: none"> • zapamiętać np. wysokość szczytów jak numer telefonu
14.	Nieczytelne pismo.	<ul style="list-style-type: none"> • dać uczniowi więcej czasu na pisanie, zezwolić na odrabianie części prac domowych na komputerze
15.	Trudności z koncentracją na lekcji.	<ul style="list-style-type: none"> • uczeń nie powinien siedzieć w ostatnich ławkach • urozmaicać zajęcia poprzez stosowanie metod aktywizujących • stale obserwować ucznia i w razie potrzeby pobudzać do działania
16.	Niskie poczucie własnej wartości spowodowane częstymi niepowodzeniami.	<ul style="list-style-type: none"> • stwarzać sytuacje, w których uczeń ma okazję otrzymania wzmocnienia (unikając tworzenia niezdrowych przywilejów)

Stopień celujący otrzymuje uczeń, który:

- posiada wiadomości i umiejętności znacznie wykraczające poza program nauczania,
- potrafi stosować wiadomości w sytuacjach problemowych,
- umie formułować i dokonywać analizy lub syntezy nowych zjawisk,
- proponuje nietypowe rozwiązania,
- osiąga sukcesy w konkursach szczebla wyższego niż szkolny.

Stopień bardzo dobry otrzymuje uczeń, który:

- w pełni spełnia wymagania z poziomu rozszerzającego i dopełniającego,
- sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami, samodzielnie rozwiązuje, problemy potrafi bieżąco i samodzielnie używać sformułowań przyrodniczych,
- projektuje doświadczenia i je prezentuje,
- dostrzega i ocenia związki dotyczące zjawisk przyrodniczych i działalności człowieka,
- przewiduje następstwa i skutki działalności człowieka oraz przebieg procesów naturalnych w przyrodzie,
- wyjaśnia je,
- rozwiązuje problemy.

Stopień dobry otrzymuje uczeń, który:

- spełnia wszystkie wymagania poziomu koniecznego i podstawowego, ponadto podejmuje udane próby rozwiązywania niektórych zadań i problemów z poziomu rozszerzającego i dopełniającego,
- poprawnie używa podręczników z zakresu wiedzy przyrodniczej oraz pomocy naukowych,
- właściwie wykorzystuje przyrządy do obserwacji i pomiarów elementów przyrody,
- korzysta z różnych źródeł informacji,
- dostrzega wpływ przyrody na życie i gospodarkę człowieka,
- proponuje działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego,
- ocenia relacje między działalnością człowieka a środowiskiem przyrody
- dokonuje porównań zjawisk i elementów przyrody, posługując się terminologią przyrodniczą.

Stopień dostateczny otrzymuje uczeń, który:

- spełnia wszystkie wymagania z poziomu podstawowego i koniecznego,
- rozpoznaje i ocenia postawy człowieka wobec środowiska przyrodniczego,
- obserwuje pośrednio i bezpośrednio procesy zachodzące w środowisku przyrodniczym, potrafi je opisać,
- posługuje się mapą jako źródłem wiedzy przyrodniczej,
- poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności do rozwiązywania przy pomocy nauczyciela typowych zadań i problemów,
- potrafi korzystać przy pomocy nauczyciela z innych źródeł wiedzy.

Stopień dopuszczający otrzymuje uczeń, który:

- w zakresie przewidzianym podstawą programową wykazuje się znajomością i zrozumieniem podstawowych pojęć,
- rozwiązuje przy pomocy nauczyciela typowe zadania o niewielkim stopniu trudności,
- przy pomocy nauczyciela potrafi korzystać z różnych źródeł informacji – mapy, globusa,
- rozpoznaje i nazywa podstawowe zjawiska przyrody,
- posiada, przejawiający się w codziennym życiu, pozytywny stosunek do środowiska przyrodniczego.

Stopień niedostateczny otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności określonych programem nauczania, które są potrzebne do dalszego kształcenia,
- nie potrafi rozwiązać problemów przedmiotowych o elementarnym stopniu trudności, nawet przy pomocy nauczyciela,
- nie zna podstawowych określeń przyrodniczych

Formy informowania rodziców

1) Nauczyciel na początku każdego roku szkolnego nie później niż do końca września informuje uczniów oraz rodziców o wymaganiach edukacyjnych: sposobach sprawdzania osiągnięć i kryteriach oraz warunkach i trybie uzyskiwania wyższej niż przewidywana rocznej (śródrocznej) oceny klasyfikacyjnej z przedmiotu.

2) Informacje o wiedzy, postępach, umiejętnościach i zachowaniu ucznia na lekcji przyrody nauczyciel przekazuje rodzicom poprzez zapisy w:

- zeszyty kontaktowym,
- zeszyty uwag,
- zeszyty przedmiotowym,
- konsultacje indywidualne z rodzicami,
 - wychowawcę klasy, informując o poziomie wiedzy, umiejętnościach, o postępach oraz uzdolnieniach.

Opracowała: mgr Bogumiła Donhefner